

Groene sprinkhaan in tuin en in douche

■ Het vrouwtje gebruikt haar sabel als legboor

Alvorens te gaan douchen, schuif ik het douche gordijn open om de tegels te controleren op insecten en spinnen. Vaak vang ik met een handdoek één of twee nimfen van de groene sabelsprinkhaan en laat ze vrij door het open raam. Nimfen, want ze zijn meestal nauwelijks een centimeter groot. Ze moeten nog ettelijke keren vervellen voordat ze een volwassen sprinkhaan zijn.

De nimf op de foto is al half volwassen. Ze heeft zelfs al een kleine sabel en is dus een vrouwtje in haar prille jeugd. Na nog een aantal vervellingen is ze uiteindelijk uitgegroeid tot een grote groene sabelsprinkhaan van acht centimeter, de sabel meegerekend. Deze forse sprinkhanen vinden we in de tuin. Hun schutkleur is frapant. Op de groene bladeren van de druiven vallen ze nauwelijks op. Een vrouwtje met een sabel? Ja, het vermeende "wapen" lijkt spre-

kend op een sabel: beetje gebogen en zijdelings afgeplat. Op de foto van een volwassen sabelsprinkhaan heeft de sabel ook nog een rode punt. Je zou er bijna iets van denken, maar niets is minder waar. Sabelsprinkhanen steken niet en bijten niet. De sabel is niets anders dan een legboor. Na de paring duwt het vrouwtje de sabel in een boomspleet of in de grond en legt haar eitjes. In het voorjaar komen piepkleine en heel kwetsbare nimfen uit de eitjes. Vanaf midden

Vrouwtje grote groene sabelsprinkhaan. Hero Moorlag

augustus tot diep in september vinden we de volwassen sabelsprinkhanen in de tuin. Het zijn rovers. Ze eten insecten en zijn daarom nuttig. Sabelsprinkhanen vormen een aparte groep onder de vele soorten sprinkhanen. Vind je zo'n grote groene sprinkhaan zonder sabel, dan is het een mannetje. Hij "zingt" van 's middags drie uur tot 's nachts drie uur in de nazomer. Het sjirpen ontstaat doordat hij de vleugelranden over elkaar wrijft. Dat heet striduleren. Vandaar dat sprinkhanen als violist worden afgebeeld.

Moerassprinkhaan

Ken je het knisperend knappend geluid van schrikdraad? Dat is het geluid dat het mannetje van de moerassprinkhaan maakt, ook zo'n forse jongen. Je vindt ze in de Oude Kene en vooral in de Kier-

Nimf groene sabelsprinkhaan. Hero Moorlag

sche Wijde ten westen van Mepel. Ze zijn olijfgroen. Een typische bewoner van moerassen. Hij behoort tot de veldsprinkhanen, planteneters. De gewone veldsprinkhaan, bruin of beige, vind je op de heide. De moerassprinkhaan herken je aan de korte dikke zwarte spriet (die van de sabelsprinkhaan zijn erg lang en dun), de zwarte ellebogen en de

rode streep op de achterpoten. In de achterpoten zitten de springspieren. Beide soorten springen eerst op alvorens hun vleugels uit te slaan. Ze kunnen tien tot twintig meter vliegen. Let bij beide soorten ook eens op het grote nekschild. Er is in ons land nooit sprake van een plaag, zoals in Afrika met de alles kaalvretende treksprinkhaan. De moerassprinkhaan stond op de Rode Lijst van bedreigde soorten, maar herstelde zich nadat we in Nederland grote natuurgebieden hebben vernat. De groene sabelsprinkhaan voelt zich in tuinen van de stedelijke omgeving thuis. We zien hem graag, ook vanwege zijn nut. Ooievaars komen niet in de tuin. Ze zijn de grootste vijand van veldsprinkhanen. ■

Hero Moorlag

Moerassprinkhaan. Hero Moorlag

Klokjesgentiaan

De struikheide bloeit uitbundig, ondanks de droogte. In natte heide en tussen pijpenstro staat deze maand de klokjesgentiaan nog in bloei. Bij zonnig weer openen de opvallend blauwe bloemen zich en zie je de witte stippen van het honingmerk. Helaas is het gentiaanblauwtje zeldzaam geworden. Het vlindertje is afhankelijk van knooppieren. De Blauwe Brigade telt de vlinders in het Doldersummerveld en het Dwingelderveld.

Klokjesgentiaan. Hero Moorlag

Monumentale beuk in het Spaarbankbos slachtoffer in niet te winnen strijd

Dit jaar herdenken we het beëindigen van de Tweede Wereldoorlog, 75 jaar geleden. De geplande evenementen in dit jubileumjaar zijn afgelast. In het Spaarbankbos staat een monument dat is opgericht ter nagedachtenis van vijf Hoogeveeners die in het bos door de Duitsers doodgeschoten zijn. Tijdens een wandeling door het bos kom je het oorlogsmonument tegen: een roestbruine metalen beeldengroep van vijf mensfiguren. Drie van hen hebben een kruis op de plaats van het hart, twee een davidster. Tegenover het monument staat een plaquette. Beide zijn gemaakt door beeldend kunstenaar Albert Geertjes uit Eelderwolde. Een gedeelte van de tekst op het plaquette luidt:

*ook vandaag
terwijl u hier staat
en dit leest
wordt elders iemand
verkracht
gemarteld
vermoord
omdat hij zich verzet
omdat ze vrouw is
of vanwege
de kleur van huid of hart.*

In het Spaarbankbos is zwaar gevochten tussen Duitsers en Canadezen. Zo erg zelfs, dat de bomen vol zaten met granaatscherven waardoor het beukenhout onverkoopbaar werd. Het bos dat toen nog in het bezit van De Spaarbank Hoogeveen was, kreeg daarvoor steeds meer de huidige functie van stadsbos. Achter het oorlogsmonument staat een imposante beuk. Die boom is aangetast door de reuzenzwam, een zwam die veel voorkomt bij oude beuken. Al ziet de reuzenzwam (*Meripilus giganteus*) er mooi uit, de schimmel kan een enorme beuk volledig vellen. Beuken hebben een uitgebreid wortelstelsel dat vaak hoog in de grond ligt en daarvoor vatbaar voor beschadigingen door dieren of andere factoren. Dat maakt de beuk een geliefde gastheer voor de parasiet die zich graag hecht aan beschadigde wortels. Door het rotten van de wortels wordt de waterhuishouding verstoord waardoor met name de kroon niet meer vol bebladerd is. Naast het aantasten

Oorlogsmonument en beuk met reuzenzwam. Harald de Graaff

van de wortels veroorzaakt de reuzenzwam witrot in het kernhout waardoor de houtvaten vernauwen. Daardoor is de boom al snel ten dode opgeschreven. De zwam blijft overigens gewoon leven als de beuk al dood is. Hij wordt dan

van parasiet saprofyt, een organisme dat op dood materiaal leeft.

Veteranensnoei

De door de reuzenzwam aangetaste boom doet zelf zijn uiterste best om de parasiet kwijt te raken door extra wortels aan te maken. Toch kan de boom het gevecht met de reuzenzwam niet winnen. Veteranensnoei kan, als de boom niet te veel is aangetast, nog helpen. Dit houdt in dat de kroon van de boom kleiner wordt gemaakt waardoor minder kracht op de takken komt te staan. Mocht u een bezoek willen brengen aan het oorlogsmonument, weet dan dat er binnenkort werkzaamheden aan de boom zullen plaatsvinden en wees gewaarschuwd dat de boom door de aantasting gevoelig is voor stambreuk of windworp, het omwaaien van een boom met wortel en al. ■

Paulien Zomer
Stichting Het Drentse Landschap